

(המשך)
שיח סטודנטים

מה אומר סטודנטו ישראל לעמיתו בעולם?

(המשך מעמוד 25)

סטודנטים בעולם, ויש שם הרבה כאלה, אני מרגיש שמנהיגים אלה כאילו בגדי בי, כי הם היו צריכים להיות עמוקים בבעיות שלנו. מגיבים אלה רואים את עצמם קודם כל כבני אדם בשעה שעלינו להיות קודם כל יהודים. זה היה נפלא אילו היה לי זמן לעסוק בכל בעיות ה"אדם והעולם בכלל אבל אמילו טכנית ופסיטית אין לנו אפשרות כזו, כי כל הזמן וכל הראש

צריכים להיות מוקדשים לעשות את המהפכה היהודית שלנו. אם אני עושה הסגנה לאנני יהדות רוסיה - והסטודנטים היהודים באנני ליה עושים אבך הרבה בשטח זה - או איני לי פשוט פיסית וטכנית הזמן והראש לעסוק ב"רק בעיות וייטנאם, ואם כל העסק צריך להתבטא רק בלחחום על עצמה ביחס לוייטנאם - לא, זה לא רציני, זו רק גיסטה למצפון, ואינני מעוניין בזה.

התרומה היהודית: תודעת האחריות

אריאל רוזן צבי: אני רוצה להתייחס במיוחד לסטודנט כיהודי במדינת ישראל, ולראות לא רק מה הוא יכול לאמר, אלא מה הוא ת"ב לאמר, קודם כל לעצמו גאורגיק בעולם.

השאלה היא אם בכלל יש עדיין ליהודי, כי חלק מן היהדות, מה לומר לעולם, כי אם אין ליהדות - אין כמובן גם לסטודנט היהודי. עובדה היא ש"בכל הדורות היה יהודי לומר מש"ז לגבי העולם, ו"עובדה היא שדורי קא היהודי של עם ישראל - תורת ישראל הייתה ה"רת ייחודי - נשא בחובו גם בשורה אוניברסליסטית. מה שעשה את היהודי שלנו לאוניברסלי היה הקשר בין קוד"ש אליו ישראל כאלהי העולם ל"בין נבחרותו של העם. באופן פרדוכסלי יכול היה היהודי להיות בן העולם הגדול רק על ידי שמירת ייחודו והזנחתם של ערכי ייחודו לעולם. אם אנחנו כננסים למרחק ההסטוריה בעזרת מושגים קוסמופוליטיים זרים כמו "הומאניזם" וכיוצא באלה, שיש לנו מוחם בתוך היהדות בצורה אחרת, אנחנו מניחים את היהודי וממילא כיהודי אין לי כבר מה ליסר לעולם.

נתברר מאז ומתמיד שהיהודי הוא רגיש יותר לזעזועים. זאת עובדה שביננו, קפקא וכיוצא באלה. השאלה היא באיזו צורה ניתן לתרגם את הזעזועים אלה לשפה של היהודי כבן העולם. יש ביטוי - עם ישראל הוא "עבד השם", לדעתי, אנחנו צריכים לחזור להיות "עבד השם לגבי העולם בזיונת מוכיה לא כבהוף אלא מוכיה מבפנים. אנחנו יודעים שהמורות האוניברסליות פש"טן את הרגל, התרבות העולמית של הקירמה זוכיה בסופו של דבר שהיא אינה יכולה ליצור בית חדש לאדם בעולם ודמות חדשה של העולם. החירות היהודית שלנו לא הכו"ר

ה"נורד" - פסיכוזזה של עדר

אליקים רובינשטיין: אני חושב שדבר ראשון שצריך לעשות, כאשר באים ל-

אסווה המיתוס שהלבישו לתנועות הסטודנטים הנוכחיות בעולם, ואולי יתגלה או שהם לא כל כך סטודנטים ולא כל כך מהפכנים.

אלה מרכיבים ואלה ציוניסטים - בכל אופן, היה תוכן ובשורה חדשה לתנועות האלה.

ואילו עכשיו, מהן התנועות המהפכניות של היום? כל זמן שהן מבטאות מחאה נגד ש"טנה לימוד, נגד ההיבדריסטיה, נגד הבעיות הסטודנטואליות - ניהא, זה לא צריך לעניין את העולם שעולם. ועל זה, דרך אגב, אצלנו בוודאי שאין מה להתאונן: האוניברסיטאות שלנו, ברוב השם, נזוהות והשיטות הדישיות יש תנאים למי שרוצה ללמוד. אבל כאשר ננסים לומר שאלה הן תנועות מרד נגד השפע 'נגד המורגנות, או אני חושב שאולי דבר זה העסיק את כרופ' מרקוזה או צ'ה גווארה, וזבל אצל המוני הסטודנטים - ואני מדבר פה רק על פי התרשמותי או אני לתרשם שזו לא הייתה יותר מאשר תנועה של עדר. מי נסייג אצלנו, אני יכול לספר איך גולדות הפינות של עדר: בשנים שאני לומד באוניברסיטת פזין את התנועה של כהן'בנדיט.

עלינו להשתלב בגל הנחאה העובר על העולם

אברהם ב. יהושע: לא חשבתי ל"א תרגו, אבל האמת היא שהצלחתי כן להיר"גיו אותי כהוגן, וראשית כל הרגיו אותי מה שנאמר כאן, וסוחר את העובדות, שהסטודנטים שלנו הם כאילו משכבת גיל יותר גברי מה מאשר בחו"ל, מפני שהסטודנט שלנו מתחיל ללמוד אחרי שנתיים והציג או שלוש שנים צבא. נכון שענין השרות בצבא יש לו השל"כות על חיי הסטודנט, אבל שלוש שנים אלו אינן משנות באופן מהותי יסודי את מערכת הגילום אלא יש להן השלכות בתחום אחר, בתחום המנטלי. מכל מקום ללמוד מזה כאילו בצרפת האנשים הם צעירים פוחחים, בני 17-18, שאין להם לא גשם ולא ילדים - ועליכן הם חסרי דאגה ואחריות - זה לא תואם את העובדות. רבים מהם יש שהם בעלי נשים, אבות ובעלי דאגות פרנסה. אבל לפני שאחזור לסטודנטים בעולם, אתיי"ס לשאלה הרצינית שהעמדה בפנינו, והיא:

סיטה, וזו כבר שנה רביעית חמישית שאני לומד, אני זוכר רק הפגנה אחת שהייתה נגד משהו מלבד שכר לימוד, זו הייתה ההפגנה נגד אדנאור; אבל גם הפגנה זו לא הייתה אלא "בלוף", אם כי עשו ממנה אצלנו מיתוס עצום, והתפעלו מהסטודנטים בארץ שנזכרו בשטעי הנאצים. האמת היא שזה היה לא דוברים, לא יער ולא נאצים... והמעשה שהיה כך היה: בכניסה הראשית של האוניברסיטה עמדו סטודנטים כמנוני, ולי לא הייתה כל מלרה להסגין, ועמדו גם כמה שכירי כרות שהיה כחוב בהן: אדנאור הביחה וכו', המשטרה שפתחה מ"הקהל הגדול שעמד בכניסה הראשית, הגניבה את אדנאור דרך הכניסה האחורית. כשהכל התחילו לרוץ לשם, נבהלו השוטרים והתחילו להרביץ, התחילו השוטרים להרביץ - התחילו לכו"ל להרביץ. גם אני. זה בדיוק מה ש"היה. האם אפשר לדבר כאן על הסגנה רצינית? הרושם שלי ממה שנעשה בפזין הוא שגם שם לא הייתה סיבה רצינית, אורגנית, ל"מרד.

אורי גניאל: אני מצטער, אבל ל"דעתי, מה שאתה אומר מוכיח על אידיה מוחלטת ופשוט מטאפיזית. אליקים רובינשטיין: התמונה ש"אני על כל פנים קבלתי ממה שנעשה בעולם הייתה פסיכוזזה של ההמון, של העדר, ולא של עילית מהפכנית, חושבה. ולכן זה גם לא עורר אותי למחשבה איך עלי להשתלב בתוך זה או מה יש לי לומר לסטודנטים המורדים בעולם, אלא רק עורר בי תחושה של שאט נפש, מצד אחד, וחרדה מסויימת, מצד שני. שאט הנפש - מכל הרעש הגדול נגד מימדת כשלסטודנט המורד אין מה להגיד מהחץ לעצם המחאה, החרדה - מפני שאני חושש שכדור השלג הזה עלול אולי להתגלגל גם אלינו, בשעה שלנו, כעם במצווי, אסור לע"שות אקספרימנטים באש מתחומים האלה.

האם לסטודנט היהודי בישראל יש משו לומר לעולם, או כפי שהתבטאה גאולה: מהו ה"סולו שלי במקלה הסטודנטית העולמית? על כך אומר שאיני חושב שיש לסטודנט שלנו מה לומר באופן מהותי, משהו שיהיה בעל משקל ובעל חשיבות. לפי כוחו הדמוגרפי והפוליטי - על פי זה גם משקלנו. אנחנו מדינה קטנה ש"איננה יכולה מבחינה זו לדמות לצרפת, שיש בה 500 אלף סטודנטים, או לאמריקה שיש 1 מיליון סטודנטים. אנחנו יכולים להיות, גנית, כמו יוגוסלביה. כאשר סטודנטים יוגוסלאביים מתמרדים יש גם להם איזה גיואנס משלהם - גם לנו מבחינה זו יכול להיות איזה גיואנס משלנו, אבל אין לנו, לדעתי, שום יתרון אי"בתי בגלל העניין היהודי שבנו.

בניגוד למה שנאמר פה ע"י אריאל הייתה אומר שהבעיות היהודיות היו תמיד והנן גם היום ספציפיות מדי מכדי שאפשר היה להעביר משהו מהן לעולם הגדול. וכך זה היה לאורך

כל ההיסטוריה שלנו - הדברים האוטנטיים שלנו, האמיתיים שלנו, לא היו לייצוא. יהודים כמו היינה, קפקא ואחרים - שיצרו יצירות גדולות, עולמיות - זה לא היה אף פעם הייצוג האוטנטי של היהדות כמו שהיא. אף אחד לא יוכל להצביע על משהו ממשי, או טנטייהודי שמכרנו לעולם ושהעולם קיבל אותו כמשהו מהותי. גם לא היה הצרות. ל"דעתי, הנצרות, אינה פרי של את היהדות.

ואם כך היה ל"כל אורך ההיס"טוריה - הנה מה שהולך ונוצר היום במדינת ישראל הוא וודאי מאוד מיוחד. ה"צינונות על כל ה"בעיות של המורה והעלייה ועל ה"מאבק שאנחנו נמי צאים בו עכשיו עם העולם הערבי -

כל אלה הן בעיות שאי אפשר, למכור" מהן משהו לעולם. המאבק הלאומי שלנו הוא כל כך ספציפי מבחינת אופיו והגורמים המרכזיים בים אותו עד שאי אפשר לומר שהוא יכול ל"שמש מודל לאיזה שהוא מאבק לאומי בעולם. אולי בנין, מי שהיה ראש האצ"ל, יכול היה ללמד את המתחרת בקפריסין איך להחביא סליקים של גשק למשל, אולי אנחנו יכולים למכור סה ושם איזה צורת גח"ל לארץ אפ"ריקנית מפגרת, או איזה דברים דומים אבל רק זה, וגם זה רק עד שלב מסוים - עד השלב שהם הופכים את זה למעכלים את זה בהוף כלי העיכול שלהם.

אבל אם אין לנו לומר משהו מיוחד, נשארתי עדיין פתוחה השאלה כיצד עלינו כסטודנטים להשתלב בחוף תנועת המחאה של הסטודנטים בעולם, וביחס לזה אני מאוד מאוד תמה על דברי הביטול שנשמעו פה מפי החברים על חנועת מחאה זו. האם באמת אפשר לבטל ב"חתי יד את תנועת הסטודנטים בציכיה, למשל? שם זה התחיל אמנם מבעיות של הפסקת חש"ל אבל תראו לאן זה הגיעו! בצרפת, בכל אופן, הגיעו הדברים לידי כך שנערכו בחי"רות חדשות, ואיש עוד אינו יודע אילו זעזועים עדיין מצפים לנו. ישנן בעיות חמורות מאוד גם באמריקה, שהסטודנטים מעורבים בהן, ו"אני לא רוצה לבוא מה יהיה ביום שהסטודנט צמי לומר שאו עלולה להתחולל מהפכה שהרי עיד ותטלטל את כל העולם. גם איתנו.

האם מותר לנו אפוא לבוא ולבטל את כל העניין הזה במליצות כגון: "היה שם עדר", "חוסר רצינות", "חוסר אחריות" וכיו"ב - ואח היא אייבהבה מוחלטת ושטוחה ביותר של מה שהיה שם, על כל פנים של הרקע שהוליד את המחאה. אנחנו הסטודנטים הישראלים יכו"לים להשתלב או לא להשתלב על פי הדרך המיוחדת שלנו במחאה העולמית. אבל להגיד

המשכו של שיח הסטודנטים בגליון יום ששי הקרוב של מעריב